

ЕВРОПСКА
КОМИСИЈА

Стразбур, 16.4.2013

СОМ(2013) 205 конечна верзија

ИЗВЕШТАЈ ОД КОМИСИЈАТА ДО ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА: СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕФОРМИТЕ ВО РАМКИТЕ НА
ПРИСТАПНИОТ ДИЈАЛОГ НА ВИСОКО НИВО И УНАПРЕДУВАЊЕ НА
ДОБРОСОСЕДСКИТЕ ОДНОСИ**

Секретаријатот за европски прашања интервенираше во македонската верзија на текстот со заменување на референцата „Бивша Југословенска Република Македонија“ со уставното име „Република Македонија“.

1. ВОВЕД

Од 2009 година, во своите годишни Стратешки документи за проширување и врз основа на анализата на придружните Извештаи за напредокот, Комисијата препорачува да започнат преговорите за пристапување со Република Македонија. Овој извештај е одговор на Заклучоците на Советот од 11 декември 2012 година, во кои се тврдеше следното:

„Имајќи ја предвид евентуалната одлука на Европскиот совет за отпочнување на пристапни преговори со Република Македонија, а врз основа на извештајот кој Комисијата треба да го поднесе пролетта 2013 година, Советот ќе го разгледа спроведувањето на реформи во контекстот на ПДВН, како и чекорите кои се преземени во насока на унапредување на добрососедските односи и наоѓањето на договорено и заеднички прифатливо решение на проблемот со името под покровителство на Обединетите нации.“

Овој извештај, кој го покрива периодот од шест месеци изминати од последниот Извештај за напредокот, е поделен на два дела. Првиот дел го оценува спроведувањето на реформите во контекст на Пристапниот дијалог на високо ниво (ПДВН), кој Комисијата го воспостави во март 2012 година, и го оценува дополнителниот напредок според поглавјата на агендата на ПДВН.

Вториот дел од извештајот ги оценува чекорите кои се преземени во насока на унапредување на добрососедските односи со сите соседни земји, со особен акцент на односите со соседните земји кои се членки на ЕУ.

Извештајот е заснован на информациите кои ги собрала и анализираше Комисијата, а ги вклучува и податоците дадени од земјата и соседните земји-членки на ЕУ.

За време на периодот на известување, настана политичка криза како резултат на настаните во Собранието кои се случија на 24 декември 2012 година, по донесувањето на годишниот Буџет за 2013 година под контроверзни околности. Присилното отстранување на пратениците од опозицијата и новинарите од салата на Собранието од страна на собраниското обезбедување доведе до тоа најголемата опозициска партија да го бојкотира Собранието и да се заканува со оставка на нејзините пратеници, како и со бојкот на локалните избори. Двомесечен политички застој која следеше се одрази врз функционирањето на Собранието, кое продолжи со работа без присуство на опозицијата, како и врз организацијата на локалните избори. Партиите го надминаа овој застој преку договорот од 1 март, кој овозможи враќање на нормалното функционирање на Собранието и одржување на локалните избори, а беа дадени и заложби за клучните стратешки приоритети и реформи. Покрај тоа, договорот од 1 март налага и склучување на Меморандум за разбирање со кој ќе се потврди

меѓупартиски консензус и заложба за постигнување на стратешката цел на земјата – евро-атлантските интеграции и формирање на Анкетна комисија.

Овој извештај го опфаќа ефектот од политичкиот застој и содржината на договорот од 1 март, до во однос на степенот до кој, ова се одрази врз спроведувањето на реформите поврзани со ПДВН или врз напредокот постигнат на полето на добрососедските односи. Извештајот за напредокот во октомври 2013 година, во својата вообичаена оценка на функционирањето на институциите, ќе даде оценка и за целокупното спроведување на заложбите од договорот од 1 март и работата на Анкетната комисија околу настаните од 24 декември 2012 година и каде што има потреба ќе даде неопходни насоки.

2. СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕФОРМИТЕ ВО КОНТЕКСТ НА ПРИСТАПНИОТ ДИЈАЛОГ ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ НА ВИСОКО НИВО

Четири средби на високо ниво беа одржани во рамките на ПДВН: во март, мај и септември 2012 година и во април 2013 година. Исто така, се одржаа бројни технички средби меѓу владата и Европската комисија за поддршка на активностите на ПДВН. Процесот обезбеди обновен фокус и поттик за реформската агенда на земјата и нејзините односи со ЕУ.

Бидејќи, при крајот на 2012 година, беа донесени неколку клучни закони, стратегии и акциски планови поврзани со ПДВН во 2013 година силен акцент е ставен на имплементацијата. Реформите продолжија да се спроведуваат во текот на период за кој се известува и покрај политичката криза која влијаеше на работата на Собранието. Реконструкцијата во владата го опфати и ресорот за европска интеграција, поради оставката на претходниот носител на функцијата, кој се кандидираше на локалните избори.

Во текот на изминатата година, беа преземени активности од страна на државата во однос на речиси сите цели кои беа поставени во рамки на дијалогот. Во некои области целите се веќе завршени, како на пример за декриминализацијата на клеветата, воведувањето на систематска проверка на изјавите за интереси, и подобрување на законодавството за следење на комуникациите. Фокусот во 2013 година е ставен на спроведувањето на преостанатите цели.

Оценката е структурирана во согласност со поглавјата утврдени во агендата на ПДВН и опфаќа напредок во однос на засебните цели кои беа утврдени на почетокот на ПДВН.

Слободата на изразување и медиумите

Во ноември 2012 година беа донесени измените на Кривичниот законик, со кои се декриминализираа клеветата и навредата. Исто така беше донесен нов Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета, со кој, меѓу другото, се утврдуваат максималните износи за штети, кои може да бидат досудени од страна на граѓанските судови во случаите поврзани со клевета. Законодавните реформи беа во согласност со Европските стандарди. Тие беа олеснети со дискусија меѓу Владата и Здружението на новинари во форма на тркалезни маси за медиумите и преку Работната група формирана во 2011 година, а исто така беа земени предвид консултациите со експерт од Советот на Европа. До крајот на 2012 година, преку 200 судии, адвокати, новинари и други практичари учествуваа во обука за слобода на изразување, а во 2013 година беше започната посебна програма за обука, која ги опфаќа сите судии кои работат со случаи на клевета и е фокусирана на член 10 на Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП). Досега учествуваа 45 судии и 7 судски соработници. До крајот на 2012 година, беа преведени повеќе од 70 клучни пресуди на Европскиот суд за човекови права поврзани со член 10 и истите беа објавени на веб-страниците на Министерството за правда и Академијата за судии и јавни обвинители како алатка за обука на практичарите. Ќе биде потребно да се направат значителни напори за да се осигура дека судовите ги спроведуваат новите закони во согласност со барањата на Европскиот суд за човекови права.

Работата на тркалезната маса за медиумите беше прекината со настаните од 24 декември, кои доведоа до прекин на односите меѓу Владата и Здружението на новинари (ЗНМ). ЗНМ поднесе уставна претставка во врска со отстранувањето на новинарите од собраниската сала тој ден, и продолжувањето на дијалогот со Владата го услови со наодите на Анкетната комисија. Заложбата во договорот од 1 март дека Владата ќе го продолжи дијалогот со новинарите сè уште не е исполнета. Потребно е да се обнови довербата за да може да се адресираат останатите области од програмата за работа на Работната група за медиуми (вклучително зајакнување на јавниот радиодифузен сервис, подобрени професионални стандарди и етика на новинарите и развивање на систем на саморегулација).

Советот за радиодифузија ја подобри својата евиденција за следење на незаконска концентрација на сопственост како и за судир на интереси. Советот исто така донесе нови насоки за унапредување на плурализмот и конкуренцијата на пазарот на медиуми и за неселективно наметнување на санкции како и нова Стратегија за развој на радиодифузната дејност 2012-2017. Во тек се активностите за усогласување на националното законодавство со Директивата за аудиовизуелни медиумски услуги. Важно е процесот на донесување на какво било законодавство поврзано со медиумите и слободата на

изразување да биде сеопфатен и да ги вклучува сите засегнати страни. Не е направен напредок во поглед на зголемување на транспарентноста на владиното рекламирање, што исто така беше дел од програмата за работа на Работната група за медиуми.

Продолжува загриженоста во поглед на автоцензурата, слабите работнички права на новинарите и пристапот на јавноста до објективно известување. Дополнително, за време на локалните избори во март набљудувачите забележаа недостиг на балансирано известување од страна на јавниот сервис и приватните станици (видете исто за изборна реформа).

Владеење на правото и фундаментални права

Што се однесува до ефикасноста на судскиот систем, судовите на сите нивоа одржуваа позитивна стапка на решени случаи во 2012 година, што значи дека најголемиот број судови беа во можност да процесираат онолку случаи колку што добиваа или повеќе. Во декември, дополнителни 6 судски места беа пополнети во Врховниот суд и Управниот суд, со што се подобри способноста за решавање на добиените случаи. Прашањето за долгорочна стратегија за обезбедување на правилна распределба на човечките ресурси во рамките на правниот систем, сè уште е отворено. Потребно е развивање на капацитетот за генерирање веродостојни податоци за вкупната должина на судските постапки, вклучувајќи го и спроведувањето на пресудите, а особено бројот на стари случаи. За таа цел, се тестира нов софтвер за судската статистика, кој ќе го надополни веќе постоечкиот автоматски систем за управување со случаите, кој се очекува да стане оперативен во јуни 2013 година. Бидејќи ова не ја вклучува работата на извршителите (судските извршители), неопходно е да се воспостави дополнителен мониторинг систем. До крајот на 2012 година, уште 6 извршители беа назначени, со што вкупниот нивен број изнесува 97. Капацитетот на Јавното обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција беше зајакнат со вработување на тројца обвинители, со што се пополнети сите 13 места. Обезбедена е буџетска ставка за назначување на уште 7 јавни обвинители и 16 соработници, заради преземање на обврските што произлегуваат од новиот Закон за кривична постапка. Сепак, обвинителството во целина сè уште не е опремено со соодветна ИТ хардвер и сервер конекција.

Во однос на квалитетот и независноста на правосудството, од јануари 2013 сите новоименувани судии во прв степен мора да бидат дипломирани студенти на Академијата за судии и јавни обвинители, согласно влегувањето во сила на измените на Законот за судови, со што се зајакнува начелото на стручност и вработување врз основа на заслуги. До сега, 61 од 80 кандидати кои ја имаат завршено Академијата од јануари 2009 година биле регрутирани како судии и обвинители, а 19 остануваат да бидат назначени на нивното прво работно место.

Поради малиот број на пријавени кандидати, планираниот број од 29 нови студенти на Академијата, за академските години 2011/12 и 2012/13, се одложува за речиси една година до септември 2013 година. Преземени се чекори за привлекување кандидати, вклучувајќи повторување на конкурсите за пријавување, мерки за подигање на свеста, медиумски кампањи, организирање на подготвителна настава, како и законски измени за зголемување на месечната стипендија на кандидатите. Постојната законска регулатива со која се регулираат дисциплинските постапки и разрешувањето на судиите треба да се направи попрецизна и предвидлива, а треба да се обезбеди и пропорционалност на нејзината примена од страна на Судскиот совет.

Во однос на спречувањето на корупцијата, по измената на законската рамка во 2012 година за обезбедување на систематска проверка на изјавите за интереси од страна на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК), беа проверени 483 изјави доставени од пратеници, министри, заменици министри и функционери избрани или именувани од Собранието. Беа идентификувани неколку конфликти на интереси и истите беа разгледани. Во текот на проверката, се покажа дека 123 службеници не поднеле извештаи и во 26 случаи беа започнати прекршочни постапки во почетокот на 2013 година. Во ноември 2012 година, беа донесени измени на Законот за финансирање на политичките партии во насока на зајакнување на системот за надзор, но останува да се видат практични резултати во поглед на подобрување на спроведувањето. Во моментот се составува целосен преглед на сите истраги, обвиненија, пресуди и казни, вклучително и случаи на корупција на високо ниво, заедно со податоци за сите прекршочни казни, даночни казни и дисциплински санкции наметнати во последниве години. Вршењето на проверката вклучува повеќе тела, вклучувајќи ја полицијата, финансиската полиција, Царинската управа, Управата за јавни приходи, Јавното обвинителство и судовите, како и ДКСК. Треба да се продолжи со преземање чекори за зајакнување на соработката и размената на информации меѓу телата со цел да се идентификуваат сите слабости во борбата против корупцијата и да се постапи по истите.

Дијалог меѓу заедниците

Во коалициската влада, дијалогот продолжи на сите нивоа и врз него не влијаеше политичката криза која беше без етнички елементи.

Имаше меѓуетнички инциденти во текот на периодот на известување. По реконструкцијата на Владата, имаше голем број на протести против назначувањето на поранешен член на Ослободителната национална армија за министер за одбрана. Властите и лидерите на заедниците преземаа брзи и ефикасни активности за спречување на ескалација на настаните. Во контекст на првиот круг на локалните избори на 24 март, првичните наоди на

ОБСЕ/Канцеларија за демократски институции и човекови права (ОДИХР) забележаа дека реторика која поттикнува етничка поделба ги подигна тензиите во одредени општини.

Прегледот на спроведувањето на Охридскиот рамковен договор (ОРД), кој претставува рамка за меѓуетничките односи од 2001 година, беше започнат од страна на Секретаријатот за спроведување на ОРД (ССОРД) и се спроведува во четири фази кои завршуваат со политички препораки. Првата фаза од прегледот на ОРД беше објавена на 11 април, а втората фаза е во тек. Обезбедено е финансирање од страна на државата во износ од 100.000 ЕУР. Потребно е подобрување на координацијата помеѓу ССОРД и другите соодветни институции, како што е Агенцијата за заштита на заедниците како и во однос на распределбата на грантовите од страна на ССОРД.

Во декември 2012 год., по состанокот помеѓу лидерите на ВМРО-ДПМНЕ и на ДУИ, двете партии дадоа заедничка изјава со која се нагласи дека меѓуетничките предизвици ќе бидат разрешени во духот на заемното почитување и толеранцијата.

Во текот на периодот на известување, се одржа вториот состанок од серијата работни состаноци за да се прегледа спроведувањето на Акцискиот план на Владата, кој произлезе од заклучоците од Семинарот за Роми од 2011 година. До сега се отворени 11 Ромски информативни центри и тие овозможуваат помош за пристап до социјалните и образовните услуги. Продолжија да се спроведуваат проектите за вклучување на децата Роми во предучилишното и средното образование, вклучувајќи менторство и стипендии. Неодамнешните мерки за идентификација и помош на лицата без документи за идентификација дадоа резултати, но сè уште се потребни посистематски мерки. Иако имаше зголемување на буџетот од 2013 година распределен за спроведување на стратегијата за социјална инклузија на Ромите, распределбата се однесува на капитални инвестиции, а не на здравство, култура или социјална благосостојба и спроведувањето се одвива бавно.

Реформа на јавната администрација

Донесена е ажурирана Стратегија за реформа на јавната администрација од страна на Владата во октомври 2012 година за да се земат предвид развојните процеси во областа по нејзиното донесување во 2010 година. Продолжи подготвителната работа за унапредување на законската рамка за државната и јавната служба и општите управни постапки. Подготвувањето на соодветни нацрт-закони напредна во консултација со експерти од ЕУ.

Подготвен е нов законски пристап за унифицирање на основните начела за вработување во државната и јавната служба, како на пример транспарентност при вработување, јавни регистри за вработување, начелото за заслуги и цели за правична застапеност. Започна преглед на општите начела за управување со вработувањето во јавната служба во посебни области, како што се здравство и образование и се започна со подготовката на нацрт-секторски закони, вклучувајќи го и Законот за државни службеници. Во врска со последното, воспоставена беше работна група во ноември 2012 година со голема застапеност на заинтересираните страни. Во март беше донесен политички документ кој ги наведе главните елементи на новиот закон, меѓу другото, во врска со управувањето со човечки ресурси, постапки за оценување и разрешување, обука и мобилност. Од страна на ОБСЕ и ОЕЦД/СИГМА, во ноември 2012 година во Охрид, беше организирана конференција за правична застапеност.

По јавна консултација во декември 2012 година, во јануари 2013 година, Владата донесе политички документ кој ги постави главните цели на новиот Закон за општа управна постапка. Владата на работната група и` даде задача да го подготви нацрт-текстот на законот до крајот на 2013 година

Што се однесува до децентрализацијата и регионалната политика, по прегледот, Владата, во март 2013 година, донесе методологија за следење на спроведувањето на Програмата за децентрализација и Акцискиот план. И понатаму продолжи финансирањето на проектите за капитални инвестиции во регионите. Сепак, како предизвик и понатаму останува целосната примена на законот од 2008 година и Стратегијата за регионален развој 2009-2019 година, особено условот за овозможување на соодветни ресурси за активностите за регионален економски развој преку телата за регионален развој. Постигнувањето на финансиска стабилност на општините е потребно за да се обезбеди дека можат да се извршуваат сите пренесени/децентрализирани надлежности.

Изборна реформа

Измените на Изборниот законик и Законот за финансирање на политичките партии беа донесени во ноември 2012 година и се однесуваа на некои препораки од ОБСЕ/ОДИХР, Венецијанската комисија и ГРЕКО. Измените опфаќаа области како што се одделување на партијата од државата и зголемена транспарентност во финансирањето на политичките партии и финансирањето на кампањите. Не беа земени предвид голем број препораки, особено во однос на несовпаѓањето на праговите на придонесите што ги даваат физички и правни лица за кампањи, роковите за ревизија на времените извештаи за финансирање на кампањите, распределбата на мандати за гласачи кои се на привремена

работа или престој во странство како и ревизијата на Избирачкиот список. Договорот постигнат на 1 март содржи заложба за решавање на овие прашања по локалните избори. Како дел од тој договор, Изборниот законик беше исто така изменет во неделите пред изборите за да се овозможи поднесување на кандидатските листи, по определениот рок, од страна на најголемата опозициска партија која претходно се закани дека ќе ги бојкотира изборите. Пред локалните избори, точноста на Избирачкиот список беше подобрена главно преку спроведување на проверки на лица со и без биометриски пасоши или лични карти. Сите големи партии поддржаа промена на законодавството која би овозможила само граѓаните со важечки биометриски документи да го остварат правото на глас. Кампањи за подигнување на јавната свест беа спроведени со цел да се зголеми бројот на лица кои поседуваат биометриски документи и да им се укаже на гласачите за можноста за јавен увид во Избирачкиот список, можност која ја искористија 42.747 граѓани, број кој е значително поголем отколку во текот на претходните избори во 2011 година. На денот на изборите, добро познатиот нов услов да се поседува биометриска идентификација за да се оствари правото на глас, сепак, доведе до одреден број на приговори. Незавршената ревизија на Избирачкиот список, како што беше препорачано од страна на ОБСЕ/ОДИХР и која е составен дел од договорот од 1 март, треба да заврши по локалните избори.

Првичните наоди на ОБСЕ/ОДИХР за неодамнешните локални избори се дека тие биле добро спроведени и, генерално дека изборната администрација на сите нивоа функционираше ефикасно и дека сите изборни рокови биле запазени во согласност со применливата правна рамка. Кандидатите имаа можност слободно да водат кампања и кампањата активно се спроведуваше. Во повеќето региони, кандидатите за градоначалници потпишаа Кодекс на однесување за слободни и фер избори. Денот на изборите беше мирен, а гласањето добро организирано во поголемиот дел од гласачките места. Гласачите можеа слободно да го изразат својот избор во мирна атмосфера. Имаше голема излезност.

Сепак, ОБСЕ/ОДИХР известија дека, тврдењата за заплашување на гласачите и злоупотреба на државните ресурси постоеја и во текот на изборната кампања и дека одвојувањето на државата од политичките партии беше нејасна. Радиодифузерите опширно ја покрија кампањата, но неколку радиодифузери, вклучувајќи го и јавниот радиодифузен сервис, не обезбедија рамномерно покривање на кампањата. Иако довербата во точноста на избирачкиот список беше зајакната, постапките за составување и ажурирање на списокот можат да бидат дополнително подобрени.

Зајакнување на пазарната економија

Органскиот закон за буџет беше изменет и дополнет во декември 2012 година со цел да се зајакне стратешкото планирање на јавната потрошувачка. Потребни се понатамошни напори за подобрување на стратешкото планирање и за воведување на повеќегодишно буџетирање. Стратешкото значење на клучните области во кои се спроведуваат реформи не се одразуваат доволно во годишното буџетско планирање и потребни се детални информации за спроведувањето и распределувањето на средствата за мерките на политиките.

Од крајот на февруари 2013 година, владата ги исчисти вонредните обврски за плаќање (враќање на ДДВ и плаќања за стоки и услуги) од 92 милиони евра. Со цел да се подобрат транспарентноста, буџетското планирање и управувањето, Владата го измени Упатството за трезорско работење со воведување на задолжително евидентирање на повеќегодишните обврски за плаќање за буџетските организации почнувајќи од 2014 година.

Во средината на октомври 2012 година, Владата донесе Акциски план за вработување на млади, кој го покрива периодот од 2012 до 2015 година, со кој треба да се реши проблемот со високата невработеност на младите преку промовирање на повеќе и подобри работни места за млади луѓе. Планот опфаќа и структурни и активни мерки.

Измените на законите поврзани со пазарот на трудот кои беа усвоени во декември 2012 година имаа за цел подобрување на статистиката на пазарот на трудот и поточно утврдување на реалната бројка на невработеноста. Спроведувањето на тековните мерки на активниот пазар на труд продолжува, но со ограничена ефикасност. Во декември 2012 година Владата го донесе Оперативниот акциски план за 2013 година за активни програми и мерки за вработување. Распределувањето на финансиските средства за програмите за активниот пазар на трудот остануваат на ниско ниво.

Во декември 2012 година Собранието ги усвои измените и дополнувањата на Законот за трговски друштва, со цел да се подобри излезот на пазарот со олеснување на бришењето од Трговскиот регистар. Започнато е бришењето од Трговскиот регистар на долгорочно неактивни трговски друштва.

Усогласувањето на секторското законодавство со Законот за концесии и јавно приватно партнерство има напреднато. Од вкупно 16 закони кои треба да се усогласат, 12 се донесени, а 4 се подготвени. Непреченото спроведување на овој нов пакет на закони ќе бара зајакнување на административниот капацитет на Министерството за економија и подобрена координација со другите надлежни органи.

Собранието и Владата го разгледаа Годишниот извештај за 2011 година на Државниот завод за ревизија (ДЗР). Сè уште треба да се воспостават постапки со кои ќе се обезбедат механизмите за следење за Собранието. Ново утврдената практика за редовно владино следење на постапувањето по препораките на ДЗР од страна на буџетските корисници треба да се институционализира, со особен фокус на системските недостатоци утврдени во ревизорските извештаи на ДЗР. Ефикасноста на судското следење на извештаите на ДЗР од страна на Јавниот обвинител исто така треба да се подобри.

3. ЧЕКОРИ КОИ СЕ ПРЕЗЕМЕНИ ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА ДОБРОСОСЕДСКИТЕ ОДНОСИ И ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИ ПРИФАТЛИВО РЕШЕНИЕ ВРЗ ОСНОВА НА ПРЕГОВОРИ ВО ОДНОС НА СПОРОТ ЗА ИМЕТО, ПОД ПОКРОВИТЕЛСТВО НА ОН

Регионална и секторска соработка

Република Македонија активно учествува во регионални иницијативи и е домаќин на значајни регионални средби. Покрај регионалните заложби, земјата, исто така, учествува, во билатерални и регионални рамки, на полето на правдата и внатрешните работи, вклучувајќи ја и соработката во областа на граничното управување со Албанија, Србија, Косово¹ и Бугарија; постојни или планирани 'заеднички контактни центри' за полициска и царинска соработка; редовни 'мешани' гранични патроли со Албанија, Србија, Косово и Бугарија и заеднички гранични контроли со српските власти, спогодби за полициска соработка со Хрватска, Црна Гора и Србија, како и соработка со Косово. Во декември 2012 година стапи во сила Спогодбата за заемни патувања на граѓаните со Црна Гора, која како и сличните спогодби со Албанија и Србија, им овозможува на граѓаните слободен премин во секоја држава само со биометриски документи за идентификација.

На полето на соработката во одбраната и безбедноста, земјата учествува во билатерални и регионални иницијативи кои се насочени кон градење на заедничка доверба, а исто така учествува во мисијата на ЕУФОР, Алтеа, во Босна и Херцеговина.

Во просек, 20% од трговијата на земјата продолжува да отпаѓа на трговијата со ЦЕФТА, при што две третини од глобалната трговија преминуваат преку Грција (Солун). Косово претставува вториот најголем извозен партнер на земјата, по Германија, но трговијата во последната година опадна, делумно, како резултат

¹ Ова означување не е во спротивност со ставовите за статусот и е во согласност со УНХЦР 1244/1999 и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово

на неразвиените инфраструктурни врски. Исто така и трговијата со Албанија е отежната со инфраструктурните проблеми, но сепак спогодбата која е потпишана од страна на двајцата претседатели на владите во ноември 2012 предвидува отворање на нов граничен премин. Слично на ова, додека прекуграничниот товарен железнички сообраќај во Коридор 10 доживува сериозен пад, скорашната средба со Претседателот на Владата на Србија го нагласува продлабочувањето на трговските врски и економската соработка, вклучувајќи и можни заеднички инфраструктурни проекти, како и активности поврзани со Коридор 10. Покрај Билатералните договори за инвестиции со Албанија, Босна и Херцеговина, Хрватска, Црна Гора, Србија, Турција и Бугарија, земјата ја испитува и можноста за таков договор со Косово, а покажува интерес и за ист таков со Грција.

Билатерални односи

Бугарија

Следствено на наодите од Извештајот за напредокот од октомври 2012 година, загриженоста изразена од Бугарија и Заклучоците на Советот од декември 2012 година во кои се наведува

„... последните контакти на високо ниво помеѓу Република Македонија и Бугарија и очекува нивно преточување во конкретни активности и резултати“

земјите пристапија кон дијалог за подобрување на односите. Размените на ниво на министри за надворешни работи доведоа до предлог од страна на Бугарија, на 27 ноември, за инкорпорирање на бројни мерки за градење на доверба во поширока рамка во форма на „Спогодба за добрососедски односи и соработка“, покрај заеднички тематски работни групи поврзани со клучните области од интерес и континуирана заложба и добра волја за спроведување на сите постигнати спогодби. Елементите на овој предлог, кои се надоврзуваат на Декларацијата помеѓу претседателите на влади од 1999 година, исто така се содржани во унилатералната декларација на Бугарија после Заклучоците на Советот од 2012 година.

Заедничката работна група задолжена за преговарање за новата спогодба и за погенерално мапирање на патот напред во оперативна смисла за билатералните односи, се состана на 14 декември, 14-15 јануари, 1 февруари и на крајот на март. Нацрт-текст на Спогодбата беше формално презентираан од страна на Бугарија на почетокот на јануари. Состаноци се одржаа помеѓу двајцата министри за надворешни работи на маргините на меѓународна конференција на 1-2 февруари, како и посета на Претседателот на Владата на Бугарија на Скопје

на 16 февруари. Двете земји известија за само неколку отворени прашања во текстот.

За сега, другите нови елементи споменати во писмото на Министерот за надворешни работи на Бугарија од 27 ноември – формирањето на заеднички работни групи во клучните области и формирањето на Советот на високо ниво и годишни владини средби, или одговори на различни предлози за конкретни активности и резултати (на пр. официјални посети на високо ниво, административна соработка и размени, воспоставување на експертски дијалог за историски прашања, зголемена соработка за секторски прашања и преговарање за различни спогодби за секторска соработка), се ставени во мирување во очекување на потпишувањето на Спогодбата.

Во текот на известувачкиот период се интензивираа контактите на високо ниво со Бугарија. За време на посетата на Претседателот на Владата на Бугарија на Скопје на 16 февруари, двајцата претседатели на влади ја потврдија нивната заложба за зајакнување на билатералните односи, истакнаа дека треба да се интензивираат средбите на високо ниво и дека испраќањето на позитивни јавни пораки би придонело за намалување на стереотипите и за зајакнување на соработката. Претседателот Иванов презеде неколку иницијативи, вклучително посета на Бугарскиот културен клуб и присуство на прославите на Националниот ден. Заменикот на МНР присуствуваше на заеднички меморијален ден на Холокаустот во Бугарија на 13 март 2013 година.

За време на извештајниот период и пред да започнат преговорите за Спогодбата, се одржаа консултации помеѓу двајцата министри за надворешни работи во Софија на 15 ноември за прашања поврзани со ЕУ, врз основа на „Меморандумот за соработка во областа на европските и евроатлантските интеграции“ од септември 2011 година. Се уште не е одржана друга рунда, како и продолжение на Семинарот за пристапни преговори со ЕУ од октомври 2012 година во Скопје.

Во однос на прекуграничните, секторските и трговските односи, странските директни инвестиции остануваат високи, со скоро 800 компании со бугарски капитал регистрирани во земјата. Годишниот состанок на билатералната Стопанска комора се одржа на 27 март. Увозот од Бугарија порасна на 6% во 2012 година, додека извозот остана константен, со незначителен пад како дел од вкупниот извоз, од 9% на 7%. Во декември 2012 година, беше објавен трет повик за понуди за прекугранични проекти финансирани од ИПА кои опфаќаат животна средина, развој на приватниот сектор и социјална кохезија. Двајцата претседатели на влади ја истакнаа потребата за подобрување на поврзаноста на патната и железничката инфраструктура на Коридор 8 помеѓу Софија и Скопје и за отворање на граничниот премин Клепало. Двете земји тесно соработуваат

за прашања од одбраната и безбедноста, со спроведување на заеднички вежби на двете армии и редовно разменување на персонал за целите на обуки и споделување на искуства во планирањето, логистиката и разузнавањето.

Грција

Во заклучоците на Советот од декември 2012 година се наведува дека:

„... Советот ќе ги провери, врз основа на извештај претставен од Комисијата на пролет 2013 година ... преземените чекори за унапредување на добрососедските односи и за постигнување на заемно прифатливо решение за името преку преговори под покровителство на ОН.“

На 3. октомври 2012 година, министерот за надворешни работи Аврамопулус испрати писмо предлагајќи го потпишувањето на Меморандум за разбирање, на коешто министерот за надворешни работи Попоски одговори на 5 ноември.

Официјалните преговори за прашањето за името, под покровителство на Обединетите нации, водени од специјалниот пратеник на Генералниот секретар на Обединетите нации Метју Нимиц, добија нова динамика за време на периодот за кој се известува. По посетата на г. Нимиц на Атина и Скопје на почетокот на јануари следеше средбата на преговарачите во Њујорк на 29-30 јануари. Последната средба се случи на 8-9 април на којашто специјалниот пратеник на Генералниот секретар на Обединетите нации претстави нов предлог за којшто тој се надева дека би можел „да го трасира патот за сериозни разговори и решение“.

Соработката во различни области (економија и трговија, полициска и царинска соработка, воена соработка) е добра на експертско ниво и даде значителни резултати. Се одржуваат редовни билатерални средби и контакти на сите нивоа, за широк спектар прашања. Имаше добра соработка и за прашањата за ЕУ, вклучително состанок помеѓу високи претставници на министерствата за надворешни работи во Атина во јуни 2012 година, како и семинар за ЗБОП во Атина на крајот на декември 2012 година. На 5 април 2013 година во Скопје се одржа уште една средба на претставници на министерствата за надворешни работи и се разговараше за зајакнување на билатералната секторска соработка, споделување на експертиза од областа на ЕУ преку твининг или ТАИЕКС и семинари, на пример за животна средина.

Во однос на прекуграничните, секторските и трговските односи, економската соработка ги вклучува контактите помеѓу двете стопански комори со можност за Бизнис форум во Атина. На заедничкиот состанок организиран од страна на грчката Канцеларија за врски и Стопанската комора во Скопје во декември 2012

година се дискутираа различни трговски и царински прашања. Постои блиска соработка во областа на транспортот, вклучително и за Коридор 10. Има неколку предлози за градење дополнителни гранични премини за кои ќе биде потребна дополнителна проценка за изводливост. Туризмот и другите лични контакти остануваат на високо ниво. Во однос на трговијата помеѓу земјите, увозот од Грција значително се зголеми во текот на 2012 година со што таа стана вториот најголем трговски партнер и четвртиот најголем извор на инвестиции (10% од вкупните внатрешни инвестиции). Прекуграничната програма финансирана од ИПА се спроведува непречено. Има блиска соработка и за полициски и воени прашања.

Западен Балкан

Земјата одржува конструктивни билатерални односи со другите земји од процесот на проширување. Нема отворени прашања за демаркација на граници. За време на периодот за кој се известува, Претседателот го посети Сараево на почетокот на октомври и се планира потпишување на договор за евроатлантско партнерство со Хрватска. За време на посетата на Потпретседателот на Владата на Црна Гора на 14 февруари беа нагласени добрите односи и заедничката намера за зајакнување на економската соработка. Во рамки на билатералните односи со Албанија за време на посетата на Тирана на 23 ноември, двајцата претседатели на влади повторно го потврдија пријателството меѓу двете земји и заедничката заложба за европска интеграција, порака повторена од двајцата претседатели на 5 декември 2012 година.

На одбележувањето на стогодишнината од независноста на Албанија, одржана во Скопје, присуствуваа и албанскиот и косовскиот премиер и во ноември беше потпишан договор со Албанија што предвидува отворање на нов граничен премин. Односите со Србија беа дополнително надградени преку низа посети на високо ниво што ќе кулминираат со заедничка владина седница во мај 2013 година. Во Скопје во јануари 2013, двајцата претседатели на влади посочија дека разликите во мислењата во врска со статусот на Косово и православната црква не треба да бидат пречка за понатамошното продлабочување на соработката. На 18 февруари министрите за надворешни работи потпишаа договор за соработка во контекст на процесот на пристапување во ЕУ, сличен на договорот што земјата го потпиша со Албанија. Со Косово, договорната рамка со широк опсег за нивните билатерални односи и заложбата за продлабочување на соработката вклучуваат тековни активности за доброволно враќање на косовските бегалци кои сè уште се во земјата.

4. Заклучок

Постигнат е напредок во областите кои ги покрива овој извештај и покрај политичката криза која следеше по настаните на 24-ти декември 2012 година. Важно е дека навремено е спроведен политичкиот договор од 1-ви март 2013 година, кој помогна да се надмине политичката криза, особено оние одредби кои се однесуваат на основањето на Анкетната комисија. Спроведувањето на реформите од Пристапниот дијалог на високо ниво, поврзани со ЕУ, исто така, продолжуваат. Добрососедските односи се задржуваат и понатаму, а преземени се чекори во однос на билатералните односи со Бугарија и Грција. Формалните разговори за ‘спорот за името’ добија нова динамика за време на периодот за кој се известува.